

GLAS SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

Leto IV. - 2 VOCERO DE LA CULTURA ESLOVENA 22. I. 1957

ENO TEMELJNIH VPRASANJ

Navezujem na članek o Baragi v zadnji številki "Glasu". Kulturno življenje se preliva od vrha stožca in oplaja njegovo široko dno, od tu pa se spet dviga, da brani vrhne plasti, da jim čisto ustvarja pogoje za dihanje in rast. Ta stožec je nekaj organskega. Tako kot župarčičevo drevo srka iz tal, v vrh pa lovi neba jasnine. Same korenine so brez smisla in morajo sprhniti v zemljo; brez njih pa mora drevo shirati tako kot Prešernov hrast, ki na tla vihar ga zimski trešne.

Prepletenost duše s telesom, njiju medsebojna odvisnost in enota je mnogo tesnejša, kot so si mogli predstavljati platoniki, kot mislijo enostranski spiritualisti (Gregorčič: "oklep prsteni", "ilnata ječa"), ali kot sploh more pasti v glavo materialistu. Duša in telo: ta enota je človek. In ta more po krstu zajemati še iz nadnaravnega sveta. Podobno je v enoti kulturnega sožca. Kdor zameta stvarne pogoje — in že ti so vtanki v duhovnost in duševnost posameznika in družbe — obsoja višje kulturne tvorbe na hiranje in smrt. Kdor pa zameta le-te, obsoja na hiranje najvišjo plast kulture — versko življenje in mnogim zajezuje dotoke iz nadnaravnega sveta, obenem pa tavnim pogojem jemlje smisel.

Tudi emigracijo moramo gledati kot celoto. Svoje namene more dosegati le v sodelovanju vseh in v medsebojnem bogatenju vseh področij. Glede tega je včasih majiti zanimivo vzporednico k tej nedoslednosti komunistov: Po njihovem nauku so vzroki vsega v gospodarskih razmerah. Zato je nedosledno, da obračajo prvo pozornost idejam in da se predvsem bore z idejnimi nasprotniki. Vzporednica pri nas bi bila v tem, da vemo, kako so vzroki v idejah, kako je duhovni svet glavno torišče človeškega dela in da so najvišji cilji tam; kljub temu se včasih ogradimo s tavnim udobjem in gospodarsko močjo, tako da ne moremo več pomagati drugim plastem kulture, miti se sami ne moremo več duhovno razvijati.

Prav proti uničevalnemu navalu komunističnega materializma na slovenstvo moramo postaviti stvaritve svobode.

Svoboda pa predpostavlja (in deloma obstaja v tem) nenavezanost na nižje vrednote, žrtvovanje nižjih višjim (in s tem njih spreminjenje) in pokorščino klicu dolžnosti.

Eden največjih klicev dolžnosti v naši versko-politični emigraciji je spoštovanje skupnih idealov, delo za skupne zadeve. V to prispeva vsakdo svoje talente. Kulturni delavec, ki sam sebi pripravlja duhovne užitke, je neploden in neploden je gospodarski človek, ki le zase koniči tavnno ugodje in se duhovno izpostavlja sušici lakomnosti.

Pravičnost velewa: vsak delavec je vreden svojega plačila. Delavec, obrtnik, trgovec morajo prejemati priznanje, spoštovanje, hvaležnost, pa tavnno povračilo in nagrado za delo in izdelke. Isto načelo velja za duševnega delavca, za duhovnika, znanstvenika, umetnika. Ker je njihovo delo navadno še bolj namenjeno skupnosti kot taki kot delo prvih, je tudi dolžnost skupnosti in torej vsakega posameznika do njih večja.

Pred očmi moramo imeti še naslednje: vsako delo za klicem dolžnosti ne mudi le zadoščenja, ugleda in bi moralo nuditi tudi sorazmerno nagrado, marveč pripomore tudi h gibanju iz nadnaravnega sveta v družbo in njena delovna področja. To pa zato, ker je pravno dobro; vsako pravno dobro delo pa je zaslužno in koristno za povzročitelja in za njegove bližnje. Je majhen ali velik vzpon k Bogu in Bog vrača stoterno.

Največji sodobni arhitekti — novotarji se nikdar niso odrekli prepričanju, da arhitektura ne ustvarja samo strojev za bivanje, ampak ima tudi važno estetsko in celo moralno — vzgojno nalogo v človeškem življenju.

France Stelč

Arhitektura more edina med likovno-umetnostnimi strokami dati prostoru polno vrednost. Obdati nas more s trirazsežno prostornino in uzodje, ki ga lahko imamo od terra, je da, ki nam ga more nakloniti samo arhitektura.

Geoffrey Scott

Arhitektova izobrazba se opira na prakso in teorijo. Praksa pomeni stalni, uveljavljeni način, kako iz kakšnekolik materije z roko izdelamo nameravano obliko. Teorija pa prikazuje in razlaga izdelane predmete po smislu in zakonih sorazmernosti.

Vitruv

Popolna izdelava pripada popolni umetnosti, neposredna izdelava napredni umetnosti.

Ruskin

Razstave morajo imeti vsaka svoj posebni značaj in morajo jasno in javnosti razumljivo kazati, za kaj gre. Razstavljajo naj se torej v skupnem prostoru le taka dela, ki spadajo skup po svoji umetniški kakovosti, po smereh in stremljenju. — Še nekaj! Pri mnogih naših najuglednejših in premožnejših ljudeh vidiš tako nesmiselno urejena stanovanja, da te kar srce zabeli. Kerizno bi bilo, da se sem in tja razstavljajo kar cele sobe z vso opremo, ki spada vanjo.

Rihard Jakopič 1932

DRUGI POLETNI IZLET

članov in prijateljev Slov. kult. akcije bo v nedeljo 17. februarja.

Podrobnosti homo še objavili.

V tisku je

MEDDOBJE

III. letnik, št. 3-4.

poročamo

"DUHOVNO ŽIVLJENJE" O TRETJI KNJIGI VREDNOT

Pod zaglavjem "Nove knjige" je buenosaireska slovenska versko kulturna revija "Duhovno življenje" v svoji letošnji januarski številki objavila daljše kritično poročilo ob izidu tretje knjige Vrednot, v založbi Slovenske kulturne akcije. Članek je podpisal A. K. Zaradi izredne zanimivosti ga našim bralcem podajamo v izvečku.

Piscec navaja uvodoma založbo in lastništvo tega znanstvenega zbornika, nato pa imenoma vse avtorje, ki v tretji knjigi sodelujejo, ter pripominja: "Že navedba prispevkov in imena avtorjev jamčijo za kvaliteto revije. Kdor čuti s slovensko kulturo, bo moral biti vsekakor hvaležen našim kulturnim delavcem, ki si večkrat v izredno težkih življenjskih razmerah utrjavajo sile in čas za kulturno delo. Razveseljivo je tudi, da od sedmih pet prispevkov obravnava vprašanja iz naše slovenske kulture in tako neposredno bogati slovensko kulturo."

Obravnava dr. Vinka Brumna razpravo "Krekovo politično delo v letih 1900-1907". Ugotavlja, da je razprava ponatis iz uvodnega poglavja v V. zvezek Krekovi Izbrani spisov, ki je bil doma že natisnjen, pa ga je nato okupator zaplenil in uničil. "Krek stopa pred nas," pravi, "kot borec za slovenske pravice proti nemškemu pritisku in kot iskren prijatelj zlasti malega slovenskega človeka, Slovenci smo tedaj politično dozorevali zlasti ob dveh možeh, ki ju je družila ista skrb za narodov blagor... Kreka in Šušteršiča, nespornih voditeljev tedanje slovenske katoliške politike. Za kakšne osnovne pravice sta se morala moza boriti... Razprava se bere zelo prijetno in želeto je, da bi dr. Brumen nadaljeval z objavljanim izbranim poglavij iz Krekovi Izbrani spisov."

Ko se pomudi ob shemi prof. Geržiničeve razprave "Kaj mora imeti in kaj naj si pridobi umetnik", prihaja do naslednjih globokih ugotovitev: "Razprava bo nam, ki ob moderni umetnosti večkrat tožimo, da je ne umemo, pomogla k lažjemu umevanju. Dala nam bo marsikaj namig, kaj smemo in česa ne smemo v umetniških delih iskati. Umevanje prej otežkočuje kot olajšuje nekateri izreki umetnikov. Razumljivo; zakaj ti večkrat v teh izrekih odkrivajo svoja notranja umetniška občutja, ki jih pa neumetnik ne more podoživljati in mu zato ostanejo več ali manj tuja in neumljiva."

Ob Boža Finka razpravi "Etičnost novega kazenskega prava" je med drugim zapisal: "V razpravi pokaže, kako kazensko pravo zadobiva vedno bolj etično, pravno oznako... Do zadnjega je vladal v kazenskem pravu sistem, ki mu je kazen le bramba pred nevarnim, ne pa krivim storilec kaznivega dejanja. Sistem temelji na determinizmu, ki taji človekovo svobodo in torej tudi vsako moralno odgovornost... V novjšem času pa se kazensko pravna praksa, pa tudi že teorija odmika od začetnega načela..."

Zanimiva mu je tudi razprava cistercijana p. Grebenca, v kateri avtor razpravlja o zgodovini stiške opatije. O avtorju pravi, da "z meniško vestnostjo in znanstveno natančnostjo obravnava vprašanje. Ker je mnogo činiteljev sodelovalo pri ustanovitvi stiške cisterce, je moral avtor obdelati tudi širše zgodovinsko ozadje tedanje dobe." Strinja se z avtorjem o veličini pomena stiške cisterce in navaja Grebenčev trditve, ko ta stiško opatijo navaja za "najpomembnejšo slovensko versko ustanovo tako po svoji starosti kakor po svoji zamisli in delu, ki ga je vršila na verskem, kulturnem, socialnem in narodnem polju...", nato pa o razpravi sami dodaja: "Razprava se kljub obširnemu navajanju in znanstvenemu pristojstvu bere zelo prijetno in pomeni brez dvoma bogat doprinos k slovenski kulturni zgodovini."

Temeljito se ustavi ob razpravi pokojnega prelata dr. Odarja "Vprašanje o slovenski teologiji", kjer pripominja: "Teologija kot znanost ima velik pomen za narod in gojena ter podajana v slovenskem jeziku more bogato oplajati slovensko kulturo... Pomemben je zlasti tretji del razprave, v katerem pokojni prelat Odar začrta temeljne naloge za zgraditev slovenske teologije... Nekaj se je v tem pogledu že naredilo pred drugo svetovno vojno doma. Velike zasluge za to ima zlasti pokojni prelat Odar, ki je kot predsednik KTD dal marsikatero

RESTAURATOR HUIUS DOMUS

V bistriškem samostanskem nekrologu sta navedena menda dva priorja s tem nazivom, eden pa kot instaurator. Obavtatelj torej in vzpostavitelj. Starejši zgodovinarji so tolmačili ti označbi — pravilno — za pohvalo njihovega reformatorskemu delu za zopetni podvig samostanskega življenja; v vojaškem izrazoslovlju bi rekli: redovne morale. Časovna primerjava arhitektonskih dozidav z življenjskimi podatki teh restauratorjev je pa pokazala, da so bili tudi pobudniki in naročniki za stavbinsko prečeno redovne hiše, staroslavne samostana in bogoslužnih prostorov. Saj na kmetih ni drugače. Kadar zida mladi gospodar nove hleve in gnojnične jame, vama, da se na kmetiji obnovlja vse: da bo mladi podvoji sij za donosnost kmetije.

Za brezbražnimi samostanskimi pristojniki in pijanskimi kmeti pridejo dostikrat pravi možje: restauratorji in instauratorji poslopij pa delovne morale. Reformacija je samostansko življenje tako razrahljala, da so prčeje propadati tudi samostanske stavbe. Kadar zanamari kmet gospodarstvo tako, da se mu še streha nad hišo sesede, takrat si mora sin še posebno visoko zavihat rokave.

Tako nekako je bilo z belo Ljubljano in kar mi storil v njeno škodo človek, je pospešil potres l. 1895, pred dobrimi 60 leti. Ljubljana je bila brez umetnosti in kar je je bilo potem v slikarstvu in kiparstvu, pa v literaturi in muziki, ni bilo za dnevno praktično porabo. Sužila je redki plasti kulturnih izbrancev, ki so bili v veliki večini gospodarski reveži. V škodo samó ji je bilo, če se je je okleval snob, ker jo je le ponižal. Za navadnega človeka je našla popotresna Ljubljana majhen tramvajček in predpis, da mora imeti vsaka vogalna hiša kakršenkoli stolpič.

Takrat je živel izven Ljubljane mladi JOŽE PLEČNIK,

ki je zdaj te dni, 7. prosinca 1957 umrl in so ga tri dni pozneje pokopali.

Jože Plečnik se je v tujini učil. Po potresu ga niso poklicali domov, ampak je še vedno delal na tujem. Na umetnika s šele tretjim križem na mladostnih ramah se Ljubljana ni spomnila. Vogelne stolpiče zna napraviti ne je vsak inženir, ampak tudi vsak polir. 25-letni Wagnerjev sodelavec bi Slovencem že takrat lahko postavil novo prestolnico. Ali je bilo v božjih načrtih, da mora prej bela Ljubljana arhitektonsko še bolj propasti? Še z neumetniško renovacijo?! Kaj bi vse to očitali takratnim rodoljubom!

Potem so se vrstili čudni dogodki. Na Dunaju so zidali Plečnikove palače in cerkve. Slovenci so poklicali za profesorja na praško stolico za dekorativno arhi-

tekturo. Senat današnje umetnostne akademije ga je trikrat izvolil za profesorja arhitekture avstrijsko ministerstvo pa ga odklo, ker je bil Slovenec. Nič ni pomagal, da so študentje, po večini Nemci, vpeljili burne demonstracije za Plečnika proti vladi. (Še vedno se najdejo ljudi, ki pravijo, da je bilo pod habsburško vstrijjo dobro za nas!) Plečnik je od v Pragi, v Ljubljani so gradili šuš

L. 1920 je bil mo izbran za učitelja na najvišje učiteljsko mesto za arhitekturo in hkrati profesorja arhitekture na tehnični šoli komaj poročene ljubljanske univerze. Čehi so imeli že sodobno arhitekturno tradicijo, toda mojster se je brez pomoči napotil v Ljubljano in sprejel službo za katero ni bilo nobenih priprav. Če je obljubil, da jih ne bo pozabil, in je ljubo držal. Pršel je med razvaline slovenske arhitekture in med zmanjšanemu pseudoarhitekture.

Plečnik je pričel ljubljano študirati, po tolikih letih odsotnosti znova natančno opazovati. Bila je tuda pripravljena ob izvenljubljanskih delih iz Ljubljane več je delal za Prago in ljubljanski cerkvi pa po prvih objavljenih delih za preosnovno Ljubljane pa so l. brez vsake napovedi začeli preurejati najkvalitetnejši trg v Ljubljani, trg sv. Kloba. Kaj takega ljubljaničani še niso doživeli. Videli so že, da so podrli stavbo in novo postavitve dva metra bolj ulica širša. Videli so da so mestni delavci nadomestili ravnjo kamenito ploščo na pločniku s cementom. Umetnostni zgodovinarji so pridigali, da sta po potresu ljubljanske cerkve postarabaročno skladnost. Virantovo hišo, prikljiško šolo sokrivi, ker je njegov farovž skrīt v zakorFlorijanske ulice. Toda čemu zdaj postavljati štiri patrone ljubljanskih faranov postavljati vodnjake hiše vodovod? Moža z ulice je vsa davke plajujemo! Zatekli so se k starošlovenskemu Narodu" in se bridkoževali, da jim je Plečnik — so že hoteli krivca — nasadil na šentjakobski trg kamenite zeljnate glave.

Na vrsto je prišel njegov pomenik? Brez pomnenikom. To nima prrsja, če že ne cel hromega telesa! Ko je Plečnik predal palačo Trgovinske, obrtne in inštitutske zbornice, je bil bivši njen predstojnik, tovarnar parkevot ni hotel vstaviti v pod iz parketov

obrazi in obzorja

Vzajemno zavarovalnico je dobila Ljubljana prvo Plečnikovo palačo. V tistih časih je izdeloval novi graditelj Ljubljane že splošni regulacijski načrt.

Ljubljanski meščan, tudi njegov Sanča Panza: ljubljanski snob, sta bila takrat približno takšnega mišljenja: Ljubljana je pusto mesto. Gostaščine in vodarine so previsoke. Če hočemo piti, gremo v Maribor, ki je bolj veselo mesto. Če se hočemo zabaviti, gremo v kraljevski Zagreb kot smo prej hodili na cesarski Dunaj ali v Trst. Lokalni patriotizem je vladal samo še na periferijah predmestij: Ljubljan'ca, Ljubljan'ca, Ljubljan'ca, dolga vas!

Plečnik je dal na Kongresnem trgu podreti stanje. Ljubljaničani so kleli, ker je kranjska kletev nedoizna in še najboljšo ogledalo narodove duhovnosti. V Vegovi ulici so se spraševali, če so tri stopnice že regulacija mesta Ljubljane. Potem jim je arhitekt podrli se stanje v Tivoliju in zgradil štiri nove mostove čez Ljubljano, enega kar na tri tire. Postavil je tri cerkve, v Šiški, na Barju in pri sv. Krištofu. Ko je reguliral Gradaščico, se je zjokal Jakopič, največji revolucionar v slovenskem slikarstvu zadnjih dvesto let: kje bodo zdaj krakovski in trnovski paglavci za ptičjimi gnezdi stikali! Ob žalah so še nekateri stokali, da ne bi hoteli ležati tam; ko so jih odprli mrtvi javnosti, so bile prvi teden kapelice zalježene. Na regulacijo okolice sv. Jerneja so bili šiškarji že ponosni. Ljubljaničanom je bila vseč vseučiliška knjižnica: ali imamo res že toliko knjig? Rimskega zidu bi bilo le škoda, če bi ga zob časa do tal razgledal. Takšnih zatornic kot so naše na Ljubljani, jih zlopa kje nimajo. In uršulinska gimnazija! Letno gledališče v Križankah je naš ljubljanski ponos.

Katero mesto je še lepše od našega? Restaurator in instaurator huius domus! Nisi polepsal in znova postavil le bele Ljubljane, poboljšal si Ljubljance! Naučil si jih gledati z odprtimi očmi. Ko je gradil šušeb nebotičnik, je prišel Tebe vprašat. Ko si napravil prvo okroglo oken, so se Ti smejali. Danes je okroglih oken že preveč. Ker si napravil neke lepe železno mrežo, so se vzdramili kovači in vsak mizar bi že rad delal Plečnikovo pohištvo.

Naš dom, naša Plečnikova Ljubljana! Priorjeva celica si, odkoder se širi blagovest po širni deželi. Nazadnje si postavil, Plečnik, škofu nov prestol. Vse življenje si se smehljal kot se smehlajo Bergantove Madone. Govoril si tiho, delal skoraj preveč. Tvoj dom, Ljubljana, je le del Tvojega dela. Kovaški ogenj, od katerega švigajo iskre daleč maokrog. Vsaj do mej tiste domačije, ki ji je hiša v Ljubljani. M. Marolt

tozadevno pobudo (n. pr. Ušeničnikovi Izbrani spisi), na svojem strokovno cerkveno pravnem področju pa je s prevodom Zakonika cerkvenega prava položil temelje nadaljnjemu delu v tej teološki panogi. Razprava je vredna resnega študija."

Tineta Debeljaka prispevek "Mickiewicz in Slovenci" označuje z uvodno ugotovitvijo: "Namen razprave je, pokazati kakšen in kolik je bil vpliv Mickiewicza na slovenske književnike... Največje zasluge za posredovanje Mickiewicza v slovensčino pa ima brez dvoma avtor razprave sam, ki je že v desetletju pred drugo svetovno vojno začel z njegovim prevajanjem." Nato imenoma navaja vse Debeljakove prevode poljskega genija in opozarja na usodne dogodke v najnovejši slovenski zgodovini, ki so prevode pospešili.

O zadnji razpravi dr. Vinka Brumna "Nekatera vprašanja naše kulturne rasti" pravi o piscu: "Loteva se zapletenega vprašanja za prilagoditev naše zamejske kulture v nove kulturne razmere... Nekaterim trditvam bo težko pritrčiti (ko govori o težavah za adaptacijo, - op. ur.), so le presplošne in prestruge... Razprava je zelo tehtna in more dati mnogo snovi za nadaljne razpravljanje in študij v tej smeri."

GLEDALIŠKA SEZONA V BUENOS AIRESU

Teater v Buenos Airesu ima nekaj lastnih značilnosti, mnogo pa ima tudi takih, ki so lastne vsem velikim prestolicam. Glavne gledališke sezone so danes v Parizu in New Yorku ter v manjši meri v Londonu. Buenos Aires ima le redkokaj sezono, ko bi bilo uprizorjeno delo vplivno tako, da bi ga kot posebno noviteto povzela ostala velika gledališča po svetu. Pač pa morajo tukajšnje gledališke skupine segati po novitetah svetovnega repertoarja, da bi s tem razvijale svoje delo v smislu, kot ga vsaka skupina skuša uveljaviti. Delo, ki je bilo šele uprizorjeno na Broadwayu ali pa v Parizu in je tam med publiko želo velik uspeh, je nekaj tednov nato že prevedeno in tudi tukaj postavljeno na oder. Gledališke skupine se pač morajo v Buenos Airesu boriti z velikimi težavami umetnostnega in gospodarskega značaja in menijo, da se morejo v glavnem reševati le na ta način, da grede kar najbolj vzporedno z vsemi ostalimi glavnimi odri po svetu. Pred dvemi desetletji je Buenos Aires imel okoli trideset gledaliških skupin, ki so nastopale v raznih dvoranah. Danes jih ima komaj kaj več ko eno desetino in še te se morejo finančno ohranjati s tem, da vprizarjajo dela, ki so primerno polnila dvorane in blagajne bodisi v Parizu ali v New Yorku.

Dela so večinoma prevedena zelo naglo in še hitreje postavljena na oder. Posamezne gledališke skupine ne opozarjajo nase po dobri viziranosti ali igri celotnega ansambla, pač pa po imenu voditelja skupine, ki je obenem režiser, inscenator in še glavni igravec povrh. Seveda se potem dogaja, da je režija del monotona in podobna druga drugi, igranje postavljeno v okvir, ki je le malo različen ali nov. Vsemu se pridruži še razumljivo svojsko razumevanje francoskega ali angleškega dela, naraven je odmik od avtorjeve zamisli in je koncepcija včasih taka, da se celo ideja komedije ali drame zataji ali zmaliči (delo A. Roussina "Kuhinja pri treh angelih" se je komaj moglo obdržati na odru le nekaj tednov, dočim so ga v New Yorku in Parizu igrali več let vsak večer).

Glavna dela pretekle sezone v Buenos Airesu so bila: Diego Fabbri, "Sodba proti Jezusu"; Bernanos, "Razgovori karmeličank"; J.-P. Sartre, "Huis clos — Tajna razprava" in Artur Miller, "Pogled za mostu". Fabbrijevo delo je režiral Mottura in on je potem podal na oder tudi Sartrovo delo. Fabbrijevo stvaritev je Buenos Aires mogel videti v res dostojni in skoraj da veličastni vprizaritvi. Velikina vsebine je bila kakor nalašč za režiserja, ki ljubi mogočnost izraza v igralcu in v sliki na odru. Še bolj se je to pokazalo v drugem delu "Sodbe", ko je vsa igra zajeta v doživljanje in podajanje v likih, ki morajo iz sebe dati vse tisto, kar bi moral stik z vsebino sicer izzvati v vsakem posameznem gledalcu. Vendar bi bilo zanimivo primerjati to vprizaritev z enakimi drugod — delo namreč nudi še druge možnosti in sicer čisto realistično izoblikovane prizore, kjer bi ne bilo toliko podčrtavanja v zunanji učinkovitosti, pač pa v atmosferi, zajemajoči oder in dvorano. V tem slučaju bi mnogo pridobil prvi del drame, pa je njena plast tragičnega nemira v taki režiji skorajda popolnoma izgnila.

(Konec prihodnjim)

poročamo

ČESTITKE PREVZV, KNEZOSKOFA
DR. GREGORIJA ROŽMANA

Pred novim letom je delegacija Slov. kat. akad. starešinstva obiskala prevzv. dr. Gregorija Rožmana v Adroguaju. V njej je bil tudi predsednik Slov. kult. akcije Ruda Jurčec, ki je sporočil prevzvišenemu najlepše želje odbora in vseh članov Slov. kult. akcije. Prevzvišeni se je lepo zahvalil in sporočil, da želi delu Slov. kult. akcije najlepših uspehov, prav tako pa sporoča pozdrave in lepe želje vsem članom odbora, sodelavcem in članom.

IN DR. KREKA

V pismu tajniku Slov. kult. akcije G. Marijanu Maroltu sporoča predsednik Narodnega odbora za Slovenijo dr. Miha Krek, da "želi plemenitim načrtom Slovenske kulturne akcije" vso srečo v novem letu 1957.

MECENSKI DAR

Slovenska kulturna akcija je prejela ček za 100 dolarjev kot mecenski dar v priznanje in spodbudo pri njenem delu. Dar je poslal njen prijatelj in podpornik iz Evrope, ki je ves čas zelo pozorno spremljal naše delo, nam poslal mnogo daril za našo knjižnico in je rad izpolnil vsako našo prošnjo, kadarkoli smo se obrnili nanj.

Odbor se je dobrotniku lepo zahvalil, cilji in potrebe Slov. kult. akcije pa so taki, da kličejo po tistih, ki morejo ta zgled kakorkoli posnemati.

SLOVENSKI DOM V LANUSU

Slovenci v Lanusu so si zgradili svoj dom, ki ga je v nedeljo dne 20. januarja prevz. dr. Gregorij Rožman blagoslovil. Novi prostori so taki, da bodo v veliki meri mogli služiti tudi kulturnim prireditvam.

Med gosti, ki so pozdravili novi dom in čestitali graditeljem, je bil tudi predsednik Slov. kult. akcije Ruda Jurčec. V svojem govoru je podčrtal pomen novega doma in poudaril, da je vsak tak dom nova trdnjava v sestavi slovenskega kulturnega dela. Brez takih domov in dela v njih se delovanje slovenske kulture ne bo moglo ohraniti.

odmevi

Iz tržaškega pisma: "Na slovenski radijski postaji v Trstu, kjer dramske oddaje začasno vodi Mirko Javornik, je bilo v zadnjih mesecih igranih več del članov Kulturne akcije. Willenpartov "Zadnji krajec" je bil dan 24. julija, Stanka Kocipra "Svitanje" 7. avgusta. Mirka Javornika "Potni list", napisan po noveli, objavljeni v lanskem Meddobju, pa 13. marca. Ponovitev Javornikovega dela — oddajali so ga v izvirnem programu, medtem ko sta Willenpartova in Kocipra drama bili prej sneti na trak — bo verjetno v januarju 1957.

Preko radija je bila oddana tudi dramatisacija Bertonecelj-Arkovega "Dhaulagirija" in sicer v treh delih (6., 13. in 20. septembra). Zanimanje je bilo veliko, saj pa je tudi potopis sam od vseh dosedanjih izdanj Slovenske kulturne akcije bil najbolje sprejet."

Iz pisma Franceta Goršeta (Cleveland): "...Zlasti zadnje Meddobje se mi zdi tako po opremi kakor po tehtnosti njega vsebine, da prekaša vse prejšnje številke. Tako tudi letošnje Vrednote.

Na mednarodni razstavi v Torontu so izdaje Slovenske kulturne akcije vzbudile upravičeno pozornost. Angleško govorečim Kanadčanom je bilo žal, da ne znajo slovensko."

V "Ameriški domovini" z dne 8. novembra t. l. je priobčil Karel Mauser obširno oceno o "Dhaulagiriju". O Arkovem uvodu pravi, da je lep in zanimiv, ogljavljive o žrtvah in naporih, ki so jih zahtevali ledeniki, pretresljivo.

Bertoneceljev tekst pokaže šele, koliko volje, drznosti in zmogljivosti je skrite v človeku. Bralec zaživi s temi gorniki. Ob slikah, s katerimi je knjiga kar posuta, bo vsakdo mogel preceniti težko delo gornikov in njih borbo za vrh. To delo in borbo kritik še nadrobneje razčleni, nato pa nadaljuje: Ni to povest, čeprav se bere kot povest. Drobne zgodbe ljudi so povezane z opisi krajev, vsakdanje težave in napori pa so opisani s tako iskrenostjo, da se mi zdi, da je to ena tistih lepih gorniških stvaritev, ki ima poleg običajne napetosti tudi globoko notranjo vrednost. Vzgaja, vzgaja mladega človeka k volji in potrpljenju. In to je velika vrednost te knjige... Dhaulagiri dopolnjuje staro in zdravo pot (domače planinske literature) in prepričan sem, da bo knjiga imela trajno vrednost že kot dokument slovenske vztrajnosti.

Ko pove nekaj o življenju malega naroda v sedanjem času, nadaljuje Mauser: "...celo življenje malih narodov živi prav za prav le v njih kulturnem delu. V tem delu bomo mogli pokazati svojo tvorilno silo. — Kulturna akcija vrši to delo. Želel bi, da bi ga vršila še naprej, da

bi s preudarkom in z iskreno željo, združiti vse slovenske kulturne delavce, usmerila svoje sile v cilj, ki je za nas na tujem in za tiste doma najbolj važen: s kulturnim poslanstvom oznanjati svetu, da je slovenski človek dedič bogate dediščine, od katere se morejo bogatiti tudi drugi večji narodi. — Naša dolžnost je, da podpremo to delo, ker ni nikjer zapisano, da morajo samo nekateri vleči to kulturno tlako iz dneva v dan. Počasi tonemo in če se za svoje knjige ne bomo zanimali bolj, smo na prazu groba, ki bo v tujini. — Sezite po knjigi! Lepa obogatitev vaše knjižnice bo. Obenem pa vam bo neprestano opozorilo o močni in vztrajni volji slovenskega človeka."

"Duhovno življenje" je prineslo v lanski decembrski številki naslednje kratko poročilo o uprizoritvi T. S. Eliotove komedije "Družba pri koktajlu", ki jo je naš Gledališki odsek uprizoril v lanskem oktobru: "Zelo lepo presenečenje je pripravila 13. in 14. oktobra Slovenska kulturna akcija slovenskim rojakom z uprizoritvijo Eliotove komedije 'Družba pri koktajlu'. Eliot spada med največje angleške dramatike, ki je 1949 prejel Nobelovo nagrado za literaturo. Rēs ni delo lahko razumljivo, toda igralci so se izredno dobro zživeli v podajanje in igrali tako prepričljivo, da so želi splošno pohvalo in potegnili gledalce za seboj. S to prireditvijo je Slovenska kulturna akcija opravila veliko delo in dokazala, da zna ohranjati slovensko kulturno ustvarjalnost v skladu z razvojem sodobne kulture v svetu. Prevedel je zelo mojstrsko delo France Papež. Nič manj mojstrsko je nato komedijo režiral Nikolaj Jelocnik."

O zadnjih lanskih kulturnih večerih pa beremo v isti številki te revije: "Zelo zanimivo predavanje je imel na trinajstem kulturnem večeru Slovenske kulturne akcije 3. novembra dr. Ignacij Lenček in sicer o eksistencializmu. Razložil je vpliv te nejasne filozofije na sedanji čas in pojasnil v zvezi s tem pojave, ki so značilni za današnje dobo. — Štirinajst dni nato pa je Slovenska kulturna akcija proslavila s koncertom komorne glasbe stoletnico smrti Roberta Schumanna."

BLAGAJNIK VLJUDNO PROSI RAZUMEVANJA:

Zamudnike, da zaostalo naročnino (za letnik 1955/56 in nazaj) in članarino (do januarja 1957) čim prej vplačajo!

Naročnike 1956/57, da oprostite založbi zastanek pri izhajanju letošnjih izdanj in da kljub temu vsaj delno poravnajo naročnino za tekoči letnik!

Dobrotnike, da z mecenskimi darovi pomagajo pri vzdrževanju naše najvišje kulturne ustanove v zamejstvu!

Vse prijatelje Slovenske kulturne akcije po svetu, da z nakupom srečk za III. umetniško loterijo vsak po svojih močeh sodelujejo pri tej vsem nam tako dragi zadevi!

„GLAS“ je štirinajstdnevnik. Izdaja ga Slovenska kulturna akcija, Alvarado 350, Ramos Mejía, FCNDFS, Bs. Aires, Argentina. Ureja uredniški odbor. Tiska tiskarna „Federico Grote“, (Ladislav Lenček C.M.), Montes de Oca 320, Buenos Aires.